

Abstrakt

Disertační práce se zabývá dosud málo probádaným tématem raných literárních obrazů železnice a na beletristických textech zkoumá kulturní dopady nového, mechanizovaného způsobu dopravy. V úvodu je zdůvodněno geografické zaměření na Evropu (oproti odlišnému společenskému kontextu severoamerických a koloniálních železnic), časové omezení na období let 1830–1914 (po němž železnice začíná ztrácet výsadní pozici) a tematické zaměření na „pohledy zvnějšku“ (tedy nikoliv na samotné cestování či interiéry nádraží a vlaků). V návaznosti na Wolfganga Schivelbusche a Wojciecha Tomasika je zde železnice chápána jako prvořadý činitel industrializace a modernizace. Důraz je kladen také na prostorové vztahy a fenomén infrastruktury. Čtyři následující kapitoly se věnují vždy dvěma propojeným tématům: stavbě železnic a jejich lineárnosti, obrazům zániku idyly v souvislosti s hlukem železnic, toposu strážního domku ve spojení s představami osudovosti a nakonec rozvinutému železničnímu systému, který v povídkovém souboru *Mugby Junction* Charlese Dickense a především v románu *Lidská bestie* Émila Zoly nabývá funkce svébytného prostředí. V jednotlivých kapitolách se zároveň ukazuje, jak témata spojená s železnicí postupně pronikají do literárních žánrů od příležitostné lyriky přes povídku po román. Pátá kapitola propojuje zkoumané železniční imaginárium s kulturními dějinami železa. V závěru je zdůrazněna role železnic v komplexním a často traumatizujícím modernizačním procesu. V celé práci je uplatňováno transnacionální hledisko a textový materiál zahrnuje díla slovanské, germánské i románské jazykové oblasti.